

Без перебільшення я вважаю, що в професійному плані Олексій Олексійович став для мене похресним батьком. Коли на захисті моєї кандидатської дисертації професор Погрібний пообіцяв членам спецради Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, що незабаром вони стануть свідками захисту моєї докторської дисертації, то я вже знала, що не маю права підвести його очікування. Шкода, він цього вже не побачив...

Особисто для мене Олексій Олексійович є людиною, яка визначила, сформувала і сфокусувала мою професійну стежку. Дякую долі за те, що мала честь бути знайомою з цією неординарною особистістю. Він є для мене тим орієнтиром, з яким прагну порівнювати свої скромні зусилля в науковій і академічній сферах. Я завжди пам'ятатиму Олексія Олексійовича, як щирю і безмежно добру людину. Характерними рисами його характеру були цілеспрямованість, людяність, вірність своїм науковим ідеям, мудрість у взаємовідносинах з людьми і величезний оптимізм, що допомагав йому долати складнощі в його непростому житті. Глибина і широкий спектр наукових праць професора Погрібного ще довго служитимуть джерелом нових досліджень для молодих вчених. Зустріч з такими людьми в силу масштабу їх особистості обов'язково змінює щось в нас самих. А тому, доки ми живемо, вони живуть в нас, в наших думках і вчинках.

*Статівка А.М.,
доктор юридичних наук, професор
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЇХ НАЛЕЖНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Проведення аграрної реформи зумовило структурні перетворення в сільському господарстві, в тому числі появу нових суб'єктів господарювання – сільськогосподарських товаровиробників, належне функціонування яких, враховуючи специфіку аграрного виробництва, можливе лише при здійсненні ефективних заходів державної підтримки.

Правовою основою реалізації державної підтримки сільсько-господарських товаровиробників є Закон України від 25 червня 2004 р. «Про державну підтримку сільського господарства України», який визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення.

Однак у вищенаведеному нормативному акті відсутнє легальне визначення поняття державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, що для її здійснення має важливе значення.

На сьогодні сутність державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників полягає у необхідності створення умов для забезпечення ефективного стимулювання функціонування сільськогосподарських товаровиробників, виробництва ними якісної аграрної продукції та сировини, задоволення потреб населення та переробної промисловості в його продукції, високої мотивації праці сільськогосподарських працівників, ціноутворення, фінансових і кредитних відносин, формування матеріально-технічної бази сільського господарства, соціальних проблем села тощо.

Правове регулювання державної підтримки вітчизняних аграрних товаровиробників має за мету реалізацію двох основних функцій. По-перше, це забезпечення продовольчої безпеки. Мається на увазі забезпечення населення продуктами харчування за рахунок власних ресурсів. По-друге, це створення гарантій для сільськогосподарських товаровиробників, еквівалентної вартості матеріально-технічних засобів виробництва, технологічних процесів збереження якості землі (як засобу виробництва) у порівнянні із вартістю кінцевого продукту.

Між тим, варто зазначити, що однією із умов вступу України до СОТ було врегулювання заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників відповідно до вимог СОТ, оскільки, згідно з Додатком 2 до Угоди про сільське господарство всі заходи щодо державної підтримки сільського господарства умовно поділяються на три групи, так звані «скриньки»: «зелена», «блакитна» і «жовта».

До «зеленої скриньки» належать заходи, не спрямовані на підтримку обсягів виробництва та цін виробників, отже, не порушують принципів справедливої конкуренції. Держава, що є членом СОТ, має

право фінансувати заходи “зеленої скриньки” в будь-якому обсязі залежно від можливостей свого бюджету. Фінансування заходів “блакитної скриньки” також не підпадає під зменшення, оскільки вони спрямовані на обмеження перевиробництва (скорочення поголів’я худоби, посівних площ тощо).

До “жовтої скриньки”, належать заходи внутрішньої підтримки, що справляють викривлюючий вплив на торгівлю і виробництво. Ці заходи стали найбільш дискусійним питанням при вступі України до СОТ, оскільки підпадають під зобов’язання про скорочення, незважаючи на те, що для вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників вони є найбільш суттєвою допомогою.

Водночас рівень внутрішньої державної підтримки вимірюється агрегованим показником підтримки (АПП). Для виконання зобов’язань, які беруть на себе країни-члени СОТ відносно скорочення АПП Угода визначає різні показники, які застосовуються для розрахунку виміру внутрішньої підтримки. Початковий рівень зобов’язань протягом періоду виконання Угоди називається щорічним і кінцевим рівнем виконання зобов’язань – максимальний рівень базового загального АПП, дозволений в останній рік виконання Угоди. Річні рівні виконання зобов’язань визначають максимально дозволений рівні загального АПП у відповідні роки протягом періоду виконання Угоди. Угодою встановлена верхня межа АПП, яку уряди країн-членів СОТ можуть надавати національним виробникам. Крім того, Угодою передбачено, що країни-члени СОТ мають скоротити рівень АПП на обумовлений відсоток. Держави-члени не можуть надавати внутрішню підтримку зверх рівня, що вказаний в їх зобов’язаннях.

Відповідно до домовленостей стосовно державної підтримки сільського господарства, досягнутих під час переговорів, після вступу до СОТ, Україна має можливість ефективно субсидувати сільське господарство в межах бюджетних програм спрямованих, зокрема, на розвиток тваринництва, рослинництва, здешевлення вартості кредитів, формування державного продовольчого резерву Аграрним фондом. Крім того, Україна зберегла право застосувати спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників шляхом акумуляції, що в умовах нестачі вільних бюджетних коштів є вагомим та дієвим механізмом непрямой підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Проте згідно домовленостей, прийнятих у рамках СОТ, Україна повинна не перевищувати домовлений річний сукупний вимір підтримки (СВП), який акумулює в собі окремі «жовті» програми (підтримка, що викривлює торгівлю) і становить відповідно до зобов'язань України 3 млрд. 43 млн.

Таким чином, на сьогодні залишається актуальним реалізація всіх заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників з метою їх належного функціонування, підвищення рівня аграрного виробництва та забезпечення продовольчої безпеки нашої держави. Тому нагальною є проблема уніфікації та узгодження вітчизняного законодавства зі стандартами СОТ з урахуванням вітчизняних реалій.

Уркевич В.Ю.,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
професор кафедри земельного та аграрного права*

АКТУАЛЬНІ ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

20 листопада 2012 року Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» за № 5495-VI Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р., № 469/97-ВР було викладено у новій редакції. Оскільки сільськогосподарські кооперативи як суб'єкти аграрного господарювання не можуть (за окремими виключеннями) здійснювати свою діяльність без використання відповідних земельних ділянок, то у даній доповіді зупинимося на актуальних земельно-правових проблемах функціонування названих учасників аграрних правовідносин.

Відмітимо, що у чинній редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (далі – Закон) існує декілька приписів щодо земельних ділянок сільськогосподарських кооперативів. Так, передусім його ст. 2 вказує, що діяльність сільськогосподарських кооперативів базується, серед іншого, і на нормах Земельного кодексу України. Відразу ж зауважимо, що вказаний Кодекс згадує названих суб'єктів лише у п. 8 розділу X «Перехідні положення», де вказано, що члени сільськогосподарських кооперативів, які на час набрання чинності